

YAVRULARDA “ISIRIK BASKILAMA” EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

Köpek eğitim dünyasında “ısırik baskılama” köpeğin ısırıldığında zarar vermemek için uyguladığı basıncı kontrol etme yeteneği olarak tanımlanır.

Her köpeğin şartlar oluştuğunda ısırma ihtimali olduğunu hepimiz biliyoruz. Bazı köpekler ufacık bir provokasyonla bile ısırırken en iyi huyluları bile acı ya da yüksek düzeyde stres söz konusu olduğunda ısırmaı seçebilir. Isırma gerçekleştiğinde, ister sık sık isterse de nadiren olsun, ısırik baskılama, kurban için ani bir şaşkınlık ile en yakın acile koşturma (ve muhtemelen de köpek için ötenazi yapılip yapılmayacağı) arasındaki farkı belirler.

Isırma köpeklerin hoşnutsuzluk ve sıkıntılarını ifade etmede kullanacakları bir seri davranışın en sonundaki adımdır. İnsandan ya da diğer bir hayvandan gelen uygun olmayan ya da tehdit edici olarak algıladığı bir davranışı durdurmak için köpek sıklıkla önce *bedenini kaşar, dik dik bakar, dönüp kalır, dudaklarının ön kısmını kaldırıp dişlerini gösterir*. Bu “**lütfeñ yapma!**” davranışları *hırlamaya, savunmacı havlamaya, temas etmeden havada ısırma hareketi yapmaya ve sonunda gerçek ısırığa dönüşebilir*. Bu hareketleri sergileyen köpek aslında baştan beri size “**lütfeñ seni incitmeme izin verme!**” demeye çalışmaktadır.

Bazı aptal köpek sahipleri köpeklerini bu önemli köpek iletişim yöntemlerini kullandıkları için cezalandırırlar. “**Seni kötü köpek! Ne cesaretle çocuğuma hırlarsın!**” Köpeğınızı bu uyarı davranışlarından dolayı cezalandırmanız onları bastırmasına neden olur. Olmakta olandan mutlu olmadığını bildiği en doğal iletişim yöntemleriyle ifade etmesinin güvenli olmadığını öğrendiği için bir dahaki sefere ısırma uyarı vermeden gerçekleşir.

Bazıları ise uyarıları görmezden gelip köpeği rahatsız eden davranışa devam ederler ki köpek duygularını daha güçlü ifade etme ihtiyacı hissederek bu sefer ısırmaı yönelir.

Akıllı bir köpek sahibi köpektaki ilk sinyalleri fark eder; köpeğin rahatsızlık duyduğu durumu ya ortadan kaldıracak ya da azaltacak önlemler alarak köpeğin ilerde ısırma noktasına ulaşmasının önüne geçer. Ardından köpeğin sürekli bu stresli ortama maruz kalmasını engellemek için ortamda değişimler yapar ve son olarak köpeğinin bu durumda rahatlamasına yardımcı olacak davranış modifikasyonu uygular. Bazen, ne kadar uğraşırsanız uğraşın, köpeğin ısırmasını engelleyemezsiniz. Isırma gerçekleştiğinde umacağımız şey köpeğin iyi bir ısırık baskılamaya sahip olmasıdır.

Isırık Baskılamayı Öğretme

En ideali yavruların ısırık baskılamayı henüz **anneleri ve kardeşleriyle birlikteyken** (yavrunun davranışının iyi birşeyin elinden gitmesine neden olduğu) **negatif ceza** aracılığıyla öğrenmeleridir. Süt emerken fazla ısırarak olursa annesi kalkıp gidecektir. Yavrular, eğer iyi birşeyler bekliyorsa dişlerini çok hafif hatta hiç kullanmamayı öğrenirler. Birbirleriyle oynamaya başladıklarında negatif ceza ısırık baskılamasında önemli bir rol oynar. Eğer oyun sırasında oyun arkadaşını çok sert ısırırsan oyunu bırakıp uzaklaşırlar.

Bu nedenle **öksüz** ya da **tek yavrular** (ayrıca kardeşlerinden çok erken ayrılanlar), en az 8 hafta annesi ve kardeşleriyle zaman geçiren yavrulara kıyasla daha sert ısırma eğiliminde olacaklardır. Bu köpekler sert ısırmanın sonuçlarını öğrenme imkanından yoksun kalacak dahası kardeşleri ile kaynaklar için rekabet etmek zorunda kalmadıkları için nahoş durumlara karşı tolerans geliştirmeyeceklerdir. İstediklerini elde edemediklerinde daha çabuk öfkelenenekler ve sınırsızca ısıracaklardır.

NOT: Kardeşleriyle büyümek her zaman ısırık baskılamayı garantilememektedir. Bazı köpekler (sonuçları ya da süreç onlara doğal olarak ödüllendirici geldiğinden) sert ısırmaya eğilimli doğarlar. Bazıları ise sert ısırarak üzere özellikle cesaretlendirilirler.

Köpeğiniz sizi asla öfkeyle ısırmayacak olsa bile iyi bir ısırık baskılamaya sahip değilse elinizden yiyecek alırken bile dişlerini kontrol edemeyip elinizde yaralanmalara neden olabilir.

Eğer hangi neden olursa olsun yavru köpeğiniz olması gerekenden daha sert bir şekilde ısırma eğilimi gösteriyorsa kendini kontrolün tercih edilen davranış olduğunu

ona öğretmeniz gerekir. Yavrunun dişlerini derinize ya da kıyafetlerinize değdirmesi söz konusu olduğunda eğitime ne kadar erken başlarsanız o kadar iyidir. İdeal olarak yavru 5 aylık olmadan henüz herşeyi ağızıyla keşfediyorken öğretilmesi gerekir. Bunun için 4 yöntem uygulanabilir:

1. Uzaklaş

Yavru canınızı yakacak kadar sert ısırduğında hafifçe “**Ahh!**” diye bağırın ve bir kaç dakika onu yalnız bırakın. Bu kısa izolasyonu (negatif ceza) sağlayacak bir yere sahip değilseniz (yavru oyun alanı, bahçe vs), kısa süreliğine mutfaktan içecek birşeyler hazırlamak için odadan çıkabilirsiniz. Geri geldiğinizde tekrar deneyin. Bu süre dahilinde kemirecek başka oyuncaklarının önünde olduğundan emin olun.

2. Tekrar edin

Yavrular (ve erişkin köpekler, hatta insanlar) tekrar aracılığıyla öğrenirler. Gönüllü olarak ısırıklarının basıncını ayarlamalarını öğrenmeleri yavru köpeğinizin defalarca tekrar yapmasını gerektirecektir. Yavruların ısırma ve çiğnemeye doğal ve güçlü eğilimleri vardır. Bu nedenle başlarda sadece canınızı yaktıklarında “**Ahh! ve Uzaklas**” yöntemini kullanın. Hafif ısırıklar şimdilik kabul edilebilir. En baştan tüm ısırıkları baskılamaya çalışırsanız ikiniz de bundan kısa sürede bezersiniz.

Önce dişlerinin uyguladığı hafif basınca odaklanın. Kendiliğinden sizin canınızı yakmayacak şekilde ısırma isteğini baskılamaya başladığında “**Ahh! ve Uzaklas**” yöntemini uygulayarak gitgide daha yumuşak ısırışları hedefleyin. Taa ki sonunda hiç ısırmayana kadar. 8 aylık olduğunda siz komutla kibarca hafif bir sekilde öğretmediyseniz insanların elini kolunu ağzına alamayacağını öğrenmiş olması gerekir.

3. Pekiştirin

Yavru köpeğiniz iyi şeylerin yakınında kalmasını ister. Sert ısırmasının hoşuna giden şeylerin kendisinden uzaklaşmasına neden olduğunu görmesiyle birlikte ısırığının basıncını azaltacak ve zamanla ısırmaktan tamamen vazgececektir. Bu özellikle de hafifçe ısırduğında olumlu olarak ona dikkatinizi vererek ödüllendirdiğinizde işe yarar.

Dişlerini düzgün kullandığında buna işaret eden bir **sözel onay komutu** (marker) kullanabilirsiniz. O an eliniz kolunuz yavruyla meşgul olacağından sözel bir olumlama verip ardından ödül vermeniz size zaman kazandıracaktır. Bu amaçla “**Evet!**” diyerek yumuşak ağız anına işaret ederek ardından “**Aferin sana!**” ile ödülünü sözel/ oyuncak ya da yiyecek olarak verebilirsiniz.

4. Yeniden Yönlendir

Muhtemelen yavru köpeğinizin daha sakin ve yumuşak ya da daha heyecanlı ve fevri olduğu zamanlar olduğunun gözlemlemiştirsinizdir.

Yavrunuz ısrarcı bir ısırma/kemirme modundayken elinizde onun dişlerini meşgul edecek yumuşak bir oyuncakın olması iyi bir fikirdir. Enerji patlaması yaşadığı bu anlardan birinde henüz sizle fiziksel temas kurmadan önce ona birkaç yumuşak oyuncak sunmanız üzerinize atlayıp ellerinizi kemirmeye çalışmasının önüne geçebilir. Eğer çoktan fiziksel kontağa geçtiyse yukarıdaki 1. adıma dönerek sevdiği, ses çıkaran yumuşak bir oyuncakla dikkatini dağıtabilirsiniz.

Eğer ağızını kullanmayı seven bir yavrunun olduğu bir evde küçük çocuklar da varsa etrafta bağırarak kaçışmaktansa onların kolaylıkla ulaşabileceği yerlerde (muhtemelen evin her odasında) yumuşak oyuncaklar saklayarak yavrunun dikkatini ellerinden ve paçalarından bu oyuncaklara yönlendirmelerini öğretin.

Yavru çok sert ısırıldığında ceza vererek bu huyunu bastırmasını öğretmek mümkündür. Bu hatta daha kolay bir yöntem gibi gelebilir. Yine de bu şekilde yaparak ona ısırik baskılamayı öğretmiş olmazsınız. Birini ısırma zorunda hissettiğinde aslında küçükken ona öğretebileceğiniz yumuşak uyarı ısırığını sergilemektense muhtemelen ilk davranışına geri dönüp sert bir şekilde ısıracaktır.

Erişkin Bir Köpeğe Isırık Baskılamasını Öğretmek

Erişkin bir köpeğe ısırığını baskılamasını öğretmek yavru bir köpekten çok daha zordur. Duygusal olarak zorlandığında, sakin durumlarda yumuşak bir şekilde ısırma öğrenmiş olsa da, köpek kolaylıkla daha önce tecrübe ettiği ve faydasını gördüğü sert ısırma deneyimine geri dönecektir.

Bunu suan 6 yasındaki Cardigan Corgi'mizden, Lucy, çok iyi biliyorum. 6 aylıkken bize gelen köpeğimiz çenelerini bir türlü kontrol edemiyordu. Ona elden birşeyler vermek sıklıkla acı verici yaralanmalara neden olmaktaydı. Bu nedenle yukarda bahsettiğim **"Ay!"** eğitiminin başka bir çeşidini uyguladım. Elimdeki yiyeceği alırken sert ısırdığından **"Ay!"** dedikten sonra avucumu kapatarak, yumuşak bir şekilde alıncaya kadar, yemek vermeyi reddettim. Sonra ödüllendirdim. Sert ağız yiyeceğin kaybolmasına neden olurken (negatif ceza) yumuşak ağız (pozitif pekiştirme) ödülün gelmesini sağladı. Bir kaç haftada ne yapması gerektiğini iyice öğrenerek ödülleri elimizden yumuşak bir şekilde almayı başardı.

Bugün bile hala ödülleri elimizden nazikçe alabiliyor. Taa ki stres ya da heyecan yapana kadar. O zaman eski orjinal davranışına geri dönüyor. Bu olduğunda başa dönüp elimi kapatarak ağızını yumuşak bir şekilde kullanana kadar yiyeceği vermiyorum. Düzenli eğitim ve günlük ödül verme zamanlarında Lucy elimizi ısırılmayı başarsa da stres, korku ya da öfke durumunda eski davranışına döneceğini gayet iyi biliyorum. Tüm yapabildiğim o anın gerçekleşmemesi için elimden geleni yapmak.

Diğer köpeğim Scooter ile durumlar farklı. Isırık baskılamada çok iyi olduğundan onlayken daha rahat davranabiliyorum. Scooter'in muhtemelen ısırabileceği anları onun tüy bakımını yaparken ki zamanlar. Alt kürkü neredeyse dakıkasında keçeleşebildiğinden onu hergün taramam gerekiyor. Bu da onun için rahatsız edici bir deneyime dönüşebiliyor.

Kürküdeki düğümleri çözmemden nefret etse de vücudunun üst kısımlarında daha toleranslı olabiliyor. Daha hassas alt kısımlara geçtiğimde bir elimle ona bir şeyler yedirirken diğer taraftan düğüm olmuş kürkünü açmaya çalışıyorum.

İyi bir ısırık baskılamasına sahip bir köpek evlat edinecek kadar şanslıysanız ya da yavru köpeğinize bu beceriyi güzel bir şekilde öğrettiyseniz bunun kıymetini bilin. Köpeklerinize yaşamları boyunca ağızlarını yumuşak bir şekilde kullanmaları gerektiği bilgisini hatırlatmaya devam edin. Köpeleriniz birer melek bile olsa onların da sınırları olacaktır.

Köpeğiniz Isırırsa **ASLA** Yapmamanız Gerekenler

Yıllar içinde ağızını dikkatsizce kullanan yavru köpeklerin eğitiminde kullanılmak üzere yapılan önerileri hayretle izledim. İşte yapmamanız gerekenlerden bir kaçı:

Sırt Üstü Yere Yatırmak (Alpha-Roll)

Hala bazı eğitimcilerin, hatta veteriner hekimlerin, yavru eğitiminde onları sırt üstü yere mıhlamanın bir eğitim yöntemi olarak kullanılabileceğini salık verdiklerini duyuyorum. Bunu yapmayın. Bu şekilde muhtemelen yavru korkudan savunmaya geçeceğinden daha fazla ısırma tepkisi yaratırsınız.

Tiz Sesli Çığlıklar

Bu sizi şaşırtabilir. Saygı duyduğum pek çok pozitif eğitimci yavru elinizi ısırdığında ya da dişlerini derinize deydirdiğinde yüksek sesle çığlık atmanızı tavsiye etmektedir. Bunun ardında yatan teori başka bir yavru köpek gibi ses çıkararak köpeğinizin canınızı yaktığı mesajını ona vermektir. Bu onun doğal olarak anlayacağı bir dil olarak kabul edilmektedir. Benim deneyimlerime göre bir yavru köpeğin çıkardığı sesi çıkarmaya çalışıp aynı davranışsal değişimlere neden olmayı ummak, size yabancı bir dilde kelimelerin anlamını bilmeden kullanarak iletişim kurmaya çalışmakla aynı şey. Sıklıkla yüksek sesle çığlık atmanın yavru köpeklerde daha fazla heyecan yarattığına şahit oluyorum. Bu nedenle belirgin bir "Ah!" sesi çıkarmak ve ardından "güzel şeyin" elinden alınması köpeğinize çok daha tutarlı bir mesaj verecektir.

Köpeğin Ağızını Kapatmak

Diğer bir klasik kötü fikir daha. Kendine saygısı olan hangi yavru köpek çeneleri sıkıca ve zorla kapatıldığında direnmeyip daha çok ısırma istemez? Ayrıca yavru köpeğinize yüzüne yakın bir noktada ellerinizin varlığı konusunda yanlış bilgiler öğretiyor olursunuz. Bu yanlış ilişkilendirme tüy bakımı, dişlerin fırçalanması, ağızının muayene edilmesi ya da sadece sevmek istendiğinde geri tepebilir. Yapmayın!

Parmağınızı Gırtlığınızdan Aşağı Sokmak

Gerçekten mi? Yukarda açıkladığım nedenlerden dolayı bu gerçekten de kötü, çok kötü bir fikirdir. Asla yapmayın!

Dudaklarını İçeri İtin ki Kendi Kendini Isırsın

Bu yavru köpeğinizin elinizi yüzünün yakınına geldiğinde kötü çağrışımlarla tepki vermesi için başka bir yanlış tutumdur. Yapmayın.

Siz de Köpeğinizi Işırsın

Evet, bazıları gerçekten de bunu öneriyorlar. Söylemek zorunda kalmamalıydım ama gene de söyleyeceğim. Bunu da yapmayın!

Pat Miller, CBCC-KA, CPDT-KA, Whole Dog Journal'ın Eğitim Editörüdür.

Ceviri Ilker Unlu

<https://www.whole-dog-journal.com/behavior/reinforce-your-dogs-bite-inhibition/>

